

Україна, зі своєї сторони, забезпечує правову підтримку своїх громадян, але консульські установи обмежені у своїх діях на території інших держав. У країнах Східної Європи міграційна політика стосовно українців має гнучкий характер, що пояснюється зацікавленістю РФ, Республіки Молдова та Республіки Білорусь у робочій силі. Однак, кінець ХХ – початок ХХІ ст., як і у всьому світі, і досі болючим є питання нелегальних міграційних потоків, якими важко керувати, а тим більше, нормативно оформити. У подальшому необхідно вдосконалювати важелі впливу на потоки мігрантів та механізми зменшення тенденції до нелегальної міграції, лише тоді права адаптація кожного мігранта буде легкою та відбуватися виключно на легальному рівні.

Список використаних джерел

1. Малиновська О. А. Міграційна політика Російської Федерації: сучасні підходи й уроки для України / О. А. Малиновська // Демографія та соціальна економіка. – 2007. – №1. – С.50–60.
2. Маликова Н. Р. Соціально-психологічне феномени і ресурси адаптації іммігрантів в умовах глобалізації / Н. Р. Маликова. Соціально-психологічна адаптація мігрантів в сучасному світі: матеріали 2-ї Міжнародної науково-практичної конференції / Ответственный редактор В. В. Константинов. – М.: Издательство «Перо», 2014. – С.101.
3. Захист прав і майнових інтересів українських фізичних та юридичних осіб за кордоном. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/1872>
4. Виступ Уповноваженого з прав людини Н. І. Карпачової у Верховній Раді України під час представлення Спеціальної доповіді «Стан дотримання та захисту прав громадян України за кордоном» (2 квітня 2003 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ombudsman.kiev.ua/Vicnuk_4/vis4_04.htm.
5. Офіційний сайт Центру допомоги громадянам України за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/517.htm>
6. Ганущак М. Безробітний? Куди ідеш? / М. Ганущак // Експрес. – 2007. – №85, 14–21 червня. – С.2.
7. Поташний Ю. Україна міграційна: мініємо докторів на чорноробі / Ю. Поташний // Віче. – 2008. – №21. – С.9–11.
8. Вступительное слово В. В. Путина на заседании Совета безопасности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.kremlin.ru/text/appears/2005/12/99294.shtml>
9. Федеральный закон Российской Федерации от 18 июля 2006 г. N109-ФЗ «О миграционном учете иностранных граждан и лиц без гражданства в Российской Федерации» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2006/07/20/migracia-uchet-dok.htm>
10. Федеральный закон Российской Федерации от 18 июля 2006 г. N110-ФЗ «О внесении изменений в Федеральный закон «О правовом положении иностранных граждан в Российской Федерации» и о признании утратившими силу отдельных положений Федерального закона «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Российской Федерации» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2006/07/20/inostanci-polozhenie-dok.html>
11. Українська діаспора в Білорусі // Стожарі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitua.org/index.php/tsikavo/chudasi/item/z89cM2X3f9.html>
12. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Молдовою // Посольство України в Республіці Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moldova.mfa.gov.ua/ua/ukraine-md/culture>

References

1. Malynovska O. A. Migrants' policy of the Russian Federation: current approaches and lessons for Ukraine / O. A. Malynovska // Demography and Social Economics. – 2007. – №1. – S.50–60.
2. Malikova N. R. Socio-psychological phenomena and resources of adaptation of immigrants in the conditions of globalization / N. R. Malikova. Socio-psychological adaptation of migrants in the modern world: materials of the 2nd International scientific-practical conference / Answerable editor V. V. Konstantinov. – M.: Izdatelstvo «Pero», 2014. – S.101.
3. Zakhyst prav i maynovykh interesiv ukrainskykh fizychnykh ta yurydychnykh osib za kordonom. Ofitsiyniy sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/1872>
4. Vystup Upovnovazhenoho z prav liudyny N. I. Karpachovoi u Verkhovniy Radі Ukrainy pid chas predstavleniia Spetsialnoi dopovidі «Stan dotrymanna ta zakhystu prav hromadian Ukrainy za kordonom» (2 kvitnia 2003 r.) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.ombudsman.kiev.ua/Vicnuk_4/vis4_04.htm.

5. Ofitsiyniy sait Tsentru dopomohy hromadianam Ukrainy za kordonom [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/517.htm>
6. Hanushchak M. Bezrobitnyi? Kudy yidesh? / M. Hanushchak // Ekspres. – 2007. – №85, 14–21 chervnia. – S.2.
7. Potashnii Yu. Ukraina mihratsiina: miniaemo doktoriv na chornorobi / Yu. Potashnii // Viche. – 2008. – №21. – S.9–11.
8. Vstupitelnoe slovo V. V. Putina na zasedanii Soveta bezopasnosti [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://archive.kremlin.ru/text/appears/2005/12/99294.shtml>
9. Federalnyi zakon Rossiyskoy Federatsii ot 18 iyulya 2006 g. N109-FZ «O migratsionnom uchete inostrannykh grazhdan i lits bez grazhdanstva v Rossiyskoy Federatsii» [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.rg.ru/2006/07/20/migracia-uchet-dok.htm>
10. Federalnyi zakon Rossiyskoy Federatsii ot 18 iyulya 2006 g. N110-FZ «O vnesenii izmeneniy v Federalnyi zakon «O pravovom polozenii inostrannykh grazhdan v Rossiyskoy Federatsii» i o priznanii utrativshimi silu otdelnykh polozeniy Federalnogo zakona «O vnesenii izmeneniy i dopolneniy v nekotorye zakonodatelnye akty Rossiyskoy Federatsii» [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.rg.ru/2006/07/20/inostanci-polozhenie-dok.html>
11. Ukrainka diaspora v Bilorusi // Stozhary [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://svitua.org/index.php/tsikavo/chudasi/item/z89cM2X3f9.html>
12. Kulturno-humanitarne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta Moldovoiu // Posolstvo Ukrainy v Respubliki Moldova [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://moldova.mfa.gov.ua/ua/ukraine-md/culture>

Kasianova M. M., PhD, Associate Professor at the Department of International Relations and Foreign Policy, Donetsk National University (Ukraine, Vinnytsia), the doctoral student, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), k.marina81@rambler.ru

Problems of socio-psychological adaptation of Ukrainian migrants in Eastern Europe at the end of XX – beginning of XXI century

The article identifies and analyzes the problems of socio-psychological adaptation of Ukrainian migrants in the countries of Eastern Europe in the late XX – early XXI century. Socio-psychological adaptation of migrants from Ukraine in recipient countries takes place quite gradually. There are several factors affecting these processes: psycho-emotional state of the migrant (the subjective factor), legal protection in the host country from the Motherland, as well as the ability to interact with society. By migration, Ukrainian subconsciously begins to prepare itself to new circumstances, challenges and problems that may arise in connection with the move. In this context it should be noted that recipient country should facilitate the process of adaptation of migrants.

Keywords: migration, adaptation, integration, models of social adaptation.

Kasianova M. H., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры международных отношений и внешней политики, Донецкий национальный университет (Украина, Винница), докторант, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), k.marina81@rambler.ru

Проблемы социально-психологической адаптации украинских мигрантов в странах Восточной Европы конца XX – начало XXI ст.

Выделены и проанализированы проблемы социально-психологической адаптации украинских мигрантов в странах Восточной Европы конца XX – начала XXI века. Социально-психологическая адаптация мигрантов из Украины в страны-реципиенты происходит постепенно. Существует несколько факторов, влияющих на эти процессы: психо-эмоциональное состояние самого мигранта (субъективный фактор), правовая защищенность в принимающей стране со стороны Родины, а также возможность взаимодействия с социумом. Осуществляя миграцию, украинец подсознательно начинает готовить себя к новым обстоятельствам жизни, вызовов и проблем, которые могут возникнуть в связи с переездом. В этом контексте следует отметить, что страна-реципиент должна способствовать скорейшему процессу адаптации мигрантов.

Ключевые слова: миграция, адаптация, интеграция, модели социальной адаптации.

* * *

УДК 323.22/28.(327+477)

Заболотна М. Ф.,
аспірантка кафедри політології, Запорізький
національний університет (Україна, Запоріжжя),
maria_zabolotnaya@mail.ru

ВЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ВИБІР ІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

У сучасному світі інтеграційні процеси стають все більш масштабними та охоплюють всі сфери життя. Інтеграція визначає ключові тенденції розвитку сучасного світу, бо, перш за все, вона впливає на трансформацію глобальної структури, глобального управління і нова інтеграційна структура має забезпечити активний розвиток людства в цілому. Головною метою даної

статті було довести важливість впливу громадянського суспільства на вибір інтеграційного курсу в Україні та країнах Латинської Америки. Розглянуто необхідність побудови розвиненого громадянського суспільства як одного з показників демократії. При цьому було застосовано такі методи: порівняння (з метою зіставлення особливостей громадянського суспільства України та країн Латинської Америки та їхнього впливу на інтеграцію), аналізу та синтезу (зادля виділення характерних особливостей розвитку громадянського суспільства). Доведено необхідність участі громадянського суспільства у формуванні та вирішенні державних питань.

Ключові слова: інтеграція, громадянське суспільство, Україна, Латинська Америка, демократія.

Актуальність дослідження впливу громадянського суспільства на вибір інтеграційного курсу держави зумовлена тим фактом, що інтеграційні процеси стають все масштабнішими та значущими в сучасному світі. Проте, на сьогоднішній день, більш вагомою стає роль громадянського суспільства у вирішенні державних питань. Інтеграційні процеси не стали виключенням.

Як Україна, так і Латинська Америка, знаходяться на шляху розвитку та імплементації принципів демократії, проте, вже на сучасному етапі помітні результати – значно зростає роль громадянського суспільства та його безпосередня участь у всіх сферах державного управління.

Вивченням даної теми, з огляду на її новизну, займалась невелика кількість науковців. Серед них можна виокремити: П. Яковлева, А. Колодій, Ш. К. О'Ніла, Н. Ф. Бенюх. Для всебічного вивчення ролі громадянського суспільства у формуванні інтеграційного курсу, було розглянуто установчі документи ІНТАЛ та Угоду про Асоціацію з ЄС. Це дало можливість більш детально визначити особливості розвитку інтеграційного вектору України та Латинської Америки та зробити висновки стосовно впливу громадянського суспільства на політичні процеси в державах.

З метою дослідження обраної теми, необхідно з'ясувати змістове наповнення поняття «громадянське суспільство». Громадянське суспільство представляє собою сукупність недержавних організацій, які виражають волю та інтереси громадян [8]. Помилково повністю отожднювати його з «людським суспільством». Структурно до громадянського суспільства належать такі інститути як: громадські організації, незалежні ЗМІ, що оприлюднюють громадські настрої, суди присяжних тощо. Суперечливим є питання стосовно політичних партій. Вони являються своєрідним посередником між державою та громадянами. Проте, однозначно політичні партії можна вважати частиною громадянського суспільства на початковому етапі, коли вони ще не є частиною державної влади.

Одним із показників рівня демократії в країні є розвинене громадянське суспільство. Воно відіграє важливу роль у співпраці з політичними, економічними, соціальними інститутами держави, а також в процесі вибору інтеграційної стратегії. Наприклад, у більшості європейських країн, що підтримують демократичні ідеї, громадянське суспільство має значний вплив на всі сфери державного розвитку, у тому числі на інтеграційні процеси. У ЄС постійно проводять соціологічні дослідження, часом референдуми (наприклад, референдум в Великобританії в 2016 р.), які вивчають ставлення громадян країн-членів Європейського Союзу до інтеграції.

Головною складовою, що забезпечує активну діяльність громадянського суспільства та співпрацю з органами державної влади є розвиток консультативних механізмів. Саме вони забезпечують діалог між державою та громадськими інституціями. Значний вплив громадського суспільства на політичні процеси є наслідком збільшення ролі громадських організацій, які відображають настрої та інтереси населення.

У політичному, економічному та соціальному розвитку між Україною та країнами Латинської Америки

існує багато спільних рис. Серед таких показників можна виокремити:

- збіг інтересів у геополітичному контексті;
- схожість основних характеристик економічної сфери (нерівномірність розвитку економіки, вирішення кризових ситуацій, «наздоганяючий розвиток»);
- наявність основних стратегічних завдань (пріоритетність інтеграційного курсу, співпраця з країнами-сусідами, поглиблення демократичних засад, розвиток економічної сфери, підвищення ролі громадянського суспільства);
- наявність боргових зобов'язань перед іншими країнами та організаціями;
- синонімічність поглядів на вирішення питань безпеки у світі.

Велике значення також має близькість народів, що була сформована в наслідок довготривалих відносин у минулому: одна з найбільших українських діаспор знаходиться в Латинській Америці. Наприклад, українці Аргентини є досить чисельною спільнотою. Кількість українців (етнічних), за даними посольства України в Аргентині, зараз становить близько 300 тис. чоловік. Українська громада є досить активною, що підтверджується створенням багатьох культурних центрів, громадських організацій та асоціацій. Одним з найбільш впливових об'єднань є Українська Центральна Репрезентація, – організація, що складається більше ніж з 30 спілок української діаспори, а також визнана урядом Аргентини [5].

Українська діаспора в Латинській Америці повністю підтримала європейський вибір України та бажання українців жити у вільній демократичній країні. Цей факт підтверджується великою кількістю мітингів, що пройшли на підтримку України в Аргентині, Мексиці, Панамі, Коста-Ріці.

Спільним для громадянського суспільства України та країн Латинської Америки є необхідність приділяти значну увагу внутрішній єдності з метою її поглиблення та зміцнення, адже це має надзвичайно важливе значення для формування єдиної інтеграційної стратегії, що сприятиме сталому політичному розвитку в цілому.

Однією з найважливіших спільних ознак є історично сформований тиск з боку країни-сусіда (тиск з боку США на країни Латинської Америки та Росії на Україну до 2014 року. Починаючи з цього часу тиск перетворився на агресію з боку Росії, в результаті якої відбулася анексія Криму та був втрачений контроль України над частиною Донбасу). Тиск та вплив на суспільну думку за допомогою не тільки ЗМІ, але і Інтернету, призводить до формування суперечливих поглядів стосовно вибору майбутнього вектору інтеграційного розвитку. Саме цей фактор яскраво демонструє активність громадянського суспільства у вирішенні політичних питань.

На сучасному етапі громадянське суспільство набирає все більшого впливу в країнах Латинської Америки. Значною мірою це відбувається завдяки тому, що історично регіон знаходився під контролем інших держав, а також тому, що політичні режими, що приходили до влади в країнах Латинської Америки мали авторитарний характер і тому взаємодія між владними структурами та населенням була відсутня, а після зміни режимів відбувається налагодження такої взаємодії.

Для того щоб повноцінно дослідити латиноамериканське громадянське суспільство та виявити його характерні особливості в контексті інтеграційних процесів в регіоні, необхідно враховувати специфіку його розвитку. Важливим елементом є те, що громадянське суспільство в Латинській Америці діє у складній системі управління, в якій важливу роль відіграють не лише рішення президента та уряду, а й значно впливають рішення регіональних

інтеграційних об'єднань. Вагомий вплив з боку інтеграційних об'єднань є характерною особливістю латиноамериканського громадянського суспільства.

Для латиноамериканського суспільства характерний «феномен самоорганізації населення». Він з'явився внаслідок протистояння диктаторським режимам. На початковому етапі самоорганізація мала неполітичний характер. Проте, потім вона почала розвиватися і в політичній сфері, так як «громадянське суспільство ставало заміною, субститутом політичної опозиції» [7]. Репресивна влада намагалася відокремити населення від політики і повністю ліквідувати публічний діалог між державою та суспільством. Такі дії спричинили створення самостійних інститутів громадянського суспільства, що були невідомі та невідконтрольні владі. В подальшому, це призвело до кардинальних змін: центральне місце держави у моделі відносин між владою та населенням було дискредитоване.

Період демократичних перетворень та запровадження неоліберальних змін в економіці сприяв зменшенню безпосереднього впливу держави на громадянське суспільство. Кінець ХХ початок ХХІ ст. став часом дестабілізації та кризових явищ в регіоні. Саме у цей період значно зростає вплив громадських організацій в Латинській Америці. Це відбулося тому, що все більше латиноамериканських країн прийшли до розуміння необхідності взаємодії між суб'єктами громадянського суспільства та владою, залучення населення до формування та прийняття політичних рішень і, в тому числі, до вибору інтеграційного курсу регіону, що є важливою стратегічною метою.

Не лише через національні уряди латиноамериканське громадянське суспільство може впливати на прийняття рішень. Для цього існує велика кількість можливостей взаємодії на різних рівнях (як на національному, так і на регіональному). Хоча прийняття рішень стосовно майбутнього вектору інтеграційної політики в значній мірі залежить від рішень президента, а не від волевиявлення народу, проте, не дивлячись на цей факт, в Латинській Америці проводить активну роботу «Латинобарометр» (некомерційна неурядова організація, що займається публічним опитування громадської думки, що проходять у 18 країнах Латинської Америки) та ІНТАЛІ (Інститут інтеграції країн Латинської Америки та Карибського басейну) [9]. Вони проводять дослідження та вивчають ставлення латиноамериканців до регіональної та глобальної інтеграції. Таким чином в Латинській Америці населення задіяне у вирішенні майбутнього розвитку регіону.

Значною мірою потенційні можливості громадянського суспільства Латинської Америки впливати на управління країн та визначати основні напрямки інтеграційного розвитку не завжди реалізуються, адже політичні системи багатьох держав регіону не мають достатньо розвинутого механізму співпраці між урядом та суспільством. У більшості випадків це пов'язано з тим, що демократичні принципи знаходяться на стадії утвердження у латиноамериканських країнах і не забезпечують повноцінного діалогу між представниками влади та населення.

Що стосується України, то показником значного впливу громадянського суспільства на вибір інтеграційного вектору України стали події 2013–2014 рр., коли в Києві, а потім і в інших містах країни розпочалися національно-патріотичні антикорупційні виступи, метою яких була підтримка інтеграції з Європейським Союзом. Після підписання 27 червня 2014 р. Угоди про Асоціацію з ЄС Україна визнала пріоритетність європейського вектору розвитку, підтримала поглиблення взаємодії

між сторонами, виступила за зміцнення демократичних принципів [6].

З самого початку Євромайдан був мирною акцією протесту населення, що виступило в підтримку західного напрямку інтеграції, захисту та зміцнення демократичних цінностей в Україні. Поштовхом для початку масових виступів стала Постанова уряду про призупинення процесу підготовки до підписання Угоди про асоціацію з ЄС від 21 листопада 2013 р., і в подальшому відмова Президента В. Ф. Януковича підтримати Угоду на Вільнюському саміті 29 листопада [4, с. 22–36]. Таке рішення було сприйняте українським населенням як протизаконне та таке, що шкодить інтересам країни та її громадян. Таким чином, ескалація конфлікту спричинила зміцнення громадянської позиції населення, призвела до формування національної ідеї та продемонструвала бажання громадянського суспільства брати активну участь у виборі інтеграційного курсу країни та впливати на її політичне майбутнє.

У 2014 р. у Венесуелі також почалися мирні мітинги, які в подальшому переросли у збройні виступи. Вони були направлені проти політики президента Н. Мадуро (послідовника У. Чавеса). Критика правлячого режиму стала причиною ряду невдоволень та антиурядових демонстрацій. Активність громадянського суспільства призвела до перемоги на парламентських виборах в грудні 2015 р. опозиційних сил (вперше за 16 років) [1]. Таким чином, країна позбавилась упереджень колишнього режиму та виходить на новий рівень розвитку.

В латиноамериканських країнах, як і в Україні, демократія знаходиться в процесі розвитку, проте, не зважаючи на це, вона створює сприятливі умови для формування громадянського суспільства, при цьому важливе місце займає залучення до процесу управління за допомогою створення спеціальних інституцій, що будуть виступати проміжною ланкою між суспільством та владою і укріплюватимуть демократичні принципи.

Характерним як для України, так і для країн Латинської Америки, є те, що громадянське суспільство являється важливим засобом зв'язку між владою і населенням. Соціально-економічна основа громадянського суспільства будується завдяки спільним діям органів державної влади, населення, представників бізнесу та засобами масової інформації. Така взаємодія сприяє розвитку суспільного діалогу, безпосередньої участі населення в обговоренні та внесенні пропозицій щодо розвитку державної політики, забезпечення прав громадян на отримання вільного доступу до інформації. Перш за все, ці питання гостро відчуються у період трансформацій в країні (перехід до ринкової економіки) та сприяють загостренню соціальних конфліктів [2].

Громадські організації являються одним з основних складових елементів громадянського суспільства. Вони займають пріоритетне місце у взаємодії з державними органами. Як в Україні, так і в латиноамериканських країнах, діяльність громадських організацій розповсюджується на всі сфери: захист прав людини, охорони здоров'я, національно-культурного розвитку тощо.

На сучасному етапі, з'являється все більше громадських організацій, що виконують функцію посередництва між населенням та владою саме з питань інтеграції. Особливо ця тенденція проявляється в Україні. Ці організації сприяють розповсюдженню плюралізму в країні й підтримують її незалежність. Вони є засобом соціокультурного розвитку, формують нову систему відносин в Україні та забезпечують рівновагу у взаємодії суспільства та держави.

В Україні існує велика кількість громадських організацій, які беруть активну участь у формуванні основних інтеграційних векторів. Серед них: Громадський

центр «Ділові ініціативи», ГО «Європейський діалог», Міжнародна асоціація інституцій регіонального розвитку (МАІРР) тощо. Для них характерна наявність ряду спільних завдань:

- інформування населення стосовно політичного, економічного, соціального розвитку країни, вибору основних інтеграційних пріоритетів;

- допомога населенню з питань захисту прав на вільне висловлення своїх міркувань стосовно інтеграційних процесів в Україні (вибору напряму співпраці, співробітництва з міжнародними організаціями);

- взаємодія з органами державної влади стосовно формування всеукраїнських проектів та з місцевими владними структурами з метою втілення програм локального рівня;

- контроль органів влади з метою забезпечення чесної та відкритої діяльності за допомогою об'єктивної системи моніторингу;

- поглиблення співпраці на всіх рівнях функціонування, заохочення та підтримка молодіжних організацій;

- співпраця з громадськими організаціями як в Україні, так і на міжнародному рівні.

Інтеграція Латинської Америки також підкріплена широкою підтримкою з боку пересічних громадян. Опитування громадської думки, що проводяться в даному регіоні показують, що більше половини населення кожної країни (а в деяких місцях до трьох чвертей) підтримують як економічну, так і політичну інтеграцію [10].

Характерною особливістю латиноамериканських країн, що склалась історично, була домінуюча роль державної влади, що виступала в якості єдиної сили, яка сприяє розвитку та суспільній взаємодії. Частково дана тенденція збереглась і на сучасному етапі.

На початку ХХІ ст. в Латинській Америці відбулись кардинальні перетворення. Результатом неоліберальних реформ стало зменшення впливу державної влади на суспільні процеси та збільшення значення громадянського суспільства. В регіоні значно посилюється громадські рухи. Ці процеси стали поштовхом до усвідомлення необхідності їх активізації в інтеграційних процесів в Латинській Америці.

Всеохоплюючий процес глобалізації значно впливає на розвиток як країн Латинської Америки, так і України. Результатами цього є уніфікація економічних та соціальних процесів в державах різних регіонів та пошук рішень проблемних питань та викликів, які є невід'ємною частиною змін, що проходять у сучасному світі, в тому числі й в Україні.

До регіональної інтеграції і в Україні, і в Латинській Америці спонукає велика кількість соціальних проблем. У свій час створення Європейського Союзу допомогло успішно боротися з бідністю в більш відсталих регіонах за рахунок перерозподілу ресурсів в рамках цього об'єднання, провести реформи соціальної політики та вирішити ряд соціальних проблем. Економічне зростання завдяки регіональній інтеграції створює умови для соціального розвитку. На сучасному етапі забезпечити стабільний розвиток суспільству можна лише завдяки поєднанню економічних реформ з реформами в соціальній сфері. Це складні завдання, вирішити які простіше тоді, коли країни інтегруються, створюють об'єднання держав.

Нинішні латиноамериканські уряди та представники уряду України при виборі соціально-політичної стратегії, багато в чому орієнтуються на приклад Європейського союзу. Важливим фактором, що став причиною такої зацікавленості до досвіду ЄС, є розвинене громадянське суспільство в Європейському союзі та значна роль його інститутів у виробленні та утвердженні рішень політичного та економічного характеру в більшості країн Союзу. Активне громадянське суспільство виражає позиції з

різних державних питань, зокрема у сфері регіональної інтеграції. Підтримка суспільством політики інтеграції є важливою умовою її успіху.

Для країн Європейського союзу притаманна багаторічна практика співпраці громадянського суспільства з політичними інститутами. Це важлива складова побудови демократичних відносин всередині ЄС, прийняття узгоджених рішень політичного, економічного і соціального характеру. Саме починаючи з останньої чверті ХХ ст. проблематика розвитку демократичних цінностей набула великої популярності і в країнах Латинської Америки, а в Україні необхідність демократичних перетворень найгостріше відчували у 2004 р.

Демократія, на думку представників Європейського Союзу, являється основою для співробітництва з громадянським суспільством інших держав. Це питання особливо актуальне для латиноамериканських країн, для яких ще недавно було характерне захоплення влади військовим шляхом. Демократичні режими прийшли на зміну авторитарним лише у кінці 70–х рр. ХХ ст. Але це не виключає повторення військових переворотів. Україна вийшла на шлях самостійного незалежного розвитку лише у 1991 р. Саме тому європейський досвід є надзвичайно цінним не лише для латиноамериканських країн, а і для України, а особливо приклад Європейської соціальної моделі (ЕСМ).

Зокрема, повертаючись до питання громадянського суспільства можна зазначити, що активізація його ролі у вирішенні різноманітних питань – показник високого рівня розвитку демократії. Участь громадянського суспільства у формуванні завдань та вирішенні питань політичного та економічного характеру робить прозорим та відкритим механізм управління країною.

Саме тому, представники ЄС рекомендують приділяти більше уваги розвитку інститутів громадянського суспільства і в Україні, і в Латинській Америці, укріпленню співпраці та довіри між політичними силами та представниками громадянського суспільства.

Сформоване громадянське суспільство стало важливим показником розвитку європейської інтеграції. Урядам держав, при акцентуванні уваги на пріоритетності регіонального співробітництва, не варто забувати про соціальний фундамент, на якому ґрунтується інтеграційна стратегія. Очевидно, що держави з несформованим громадянським суспільством не можуть розраховувати на повноцінний розвиток інтеграції у всіх областях [3, с. 33–34].

На сьогоднішній день, громадянське суспільство має все більший вплив на міжнародному рівні. Це об'єктивний процес, який має глобальні масштаби розвитку. Приклад України доводить, що активна громадянська позиція населення є обов'язковою складовою розвитку демократичної країни. І саме населення повинно брати активну участь у виборі політичного напряму розвитку, економічного курсу та, найголовніше, інтеграційного вектору, адже саме від цього залежить майбутнє всієї країни.

Формування громадянського суспільства можливе лише за декількох умов: по-перше, необхідно створити механізм співпраці між владою та населенням, який даватиме реальну можливість громадянам контролювати та впливати на державні рішення; по-друге, за умови його відповідальності за реалізацію державної політики та її наслідки. В історії Латинської Америки та України існує чимало прикладів, коли саме воля громадянського суспільства призвела до значних політичних трансформацій та зміни інтеграційного курсу. Формування інституцій громадянського суспільства

є однією з гарантій розвитку демократії та успішного здійснення інтеграційних проєктів.

Список використаних джерел

1. Балтачева М. Николасу Мадуро грозит «бразильський сценарій» [Електронний ресурс] / М. Балтачева // Взгляд. – 2016. – Режим доступу: <http://vz.ru/world/2016/6/8/815001.html>.
2. Бенюх Н. Ф. Формування громадянського суспільства в контексті соціально-економічного розвитку / Н. Ф. Бенюх [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/news/news_2009/doc/news_2009_06_17_CEI/tezy/t_benuch.doc.
3. Канунников А. А. Европейский союз – Латинская Америка: экономическое, политическое, социальное сотрудничество / А. А. Канунников. – М.: Институт Европы Российской академии наук, 2014. – 102 с.
4. Колодій А. Феномен Майдану в контексті пошуку моделі врядування в Україні // Агора. – Вип.13: Революція відбулася: що далі? – К.: Стилюс, 2014.
5. Посольство України в Аргентинській Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://argentina.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ar/ukrainians-in-ar>.
6. Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.
7. Яковлев П. Государство и общество в Латинской Америке: история и современность [Електронний ресурс] / П. Яковлев // Сетевое издание Центра исследований и аналитики Фонда исторической перспективы. – 2014. – Режим доступу: http://www.perspektivy.info/rus/gos/gosudarstvo_i_obschestvo_v_latinskoj_amerike_istoriya_i_sovremennost_2014-02-28.htm.
8. Dictionary [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.dictionary.com/browse/civil-society?r=66>.
9. Instituto para la Integración de América Latina y el Caribe [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.iadb.org/es/intal/intal1081.html>.
10. O'Neil S. K. Latin American Integration: Two Hundred Years of Efforts [Electronic resource] / Shannon K. O'Neil // Latin America's Moment. – 2012. – Mode of access: <http://blogs.cfr.org/oneil/2012/07/17/latin-american-integration-two-hundred-years-of-efforts/>.

References

1. Baltacheva M. Nikolasu Maduro grozit «brazilijskiy stsenarij» [Elektronnyy resurs] / M. Baltacheva // Vzglyad. – 2016. – Rezhim dostupa: <http://vz.ru/world/2016/6/8/815001.html>.
2. Benyukh N. F. Formuvannya gromadyanskogo suspiilstva v konteksti sotsialno-ekonomichnogo rozvitku / N. F. Benyukh [Yeletkronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.academy.gov.ua/news/news_2009/doc/news_2009_06_17_CEI/tezy/t_benuch.doc.
3. Kanunnikov A. A. Yevropeyskiy soyz – Latinskaya Amerika: ekonomicheskoe, politicheskoe, sotsialnoe sotrudnichestvo / A. A. Kanunnikov. – M.: Institut Yevropy Rossiyskoy akademii nauk, 2014. – 102 s.
4. Kolodiy A. Fenomen Maydanu v konteksti poshuku modeli vryaduvannya v Ukraini // Aghora. – Vip.13: Revolyutsiya vidbulasya: shcho dali? – K.: Stilos, 2014.
5. Posolstvo Ukraini v Argentinskiy Respublitsi [Yeletkronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://argentina.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ar/ukrainians-in-ar>.
6. Ugoda pro Asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta Evropeyskim Soyuzom [Yeletkronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.
7. Yakovlev P. Gosudarstvo i obschestvo v Latinskoy Amerike: istoriya i sovremennost [Elektronnyy resurs] / P. Yakovlev // Setevoe izdanie Tsentra issledovaniy i analitiki Fonda istoricheskoy perspektivy. – 2014. – Rezhim dostupa: http://www.perspektivy.info/rus/gos/gosudarstvo_i_obschestvo_v_latinskoj_amerike_istoriya_i_sovremennost_2014-02-28.htm.
8. Dictionary [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.dictionary.com/browse/civil-society?r=66>.
9. Instituto para la Integración de América Latina y el Caribe [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.iadb.org/es/intal/intal1081.html>.
10. O'Neil S. K. Latin American Integration: Two Hundred Years of Efforts [Electronic resource] / Shannon K. O'Neil // Latin America's Moment. – 2012. – Mode of access: <http://blogs.cfr.org/oneil/2012/07/17/latin-american-integration-two-hundred-years-of-efforts/>.

Zabolotna M. F., Ph.D. student of political science of Zaporizhzhya national university (Ukraine, Zaporizhzhya), maria_zabolotnaya@mail.ru

The influence of civil society on integration course choice: the experience of Ukraine and Latin America

At present, process of integration takes place in almost all regions in the world. Integration determines patterns of development of the modern world, because it influences the global structure, global governance. In particular, the process of integration is very popular not only in Latin America, but also in Ukraine. The main goal of this article is to prove the importance of civil society of choosing integration course of Ukraine and Latin American countries. First of all, civil society is one of

the indicators of democracy. In this article were used some scientific methods. They are: method of comparison (to compare features of civil society in Ukraine and Latin American countries and their impact on integration), analysis and synthesis (to highlight the characteristics of civil society). Finally, the participation of civil society is an important part of formulation and solving state issues.

Keywords: integration, civil society, Ukraine, Latin America, democracy.

Zabolotnaya M. F., аспирантка кафедры политологии, Запорожский национальный университет (Украина, Запорожье), maria_zabolotnaya@mail.ru

Влияние гражданского общества на выбор интеграционного курса: на примере Украины и Латинской Америки

В современном мире интеграционные процессы становятся все более масштабными и охватывают все сферы жизни. Интеграция определяет ключевые тенденции развития современного мира: прежде всего, она влияет на трансформацию глобальной структуры, глобального управления и новая интеграционная структура должна обеспечивать активное развитие человечества в целом. Главной целью данной статьи является доказать важность влияния гражданского общества на выбор интеграционного курса (для выделения характерных особенностей развития гражданского общества). Доказана необходимость участия гражданского общества в формировании и решении государственных вопросов.

Ключевые слова: интеграция, гражданское общество, Украина, Латинская Америка, демократия.

* * *

УДК 327.39:[061.1(НАТО)+061.1(ЕС)]

Вонсович О. С.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, ПрАТ «Українсько-Польський вищий навчальний заклад «Центрально-Європейський університет» (Україна, Київ), sefinrof@ipnet.ua

ВАРШАВСЬКИЙ САМІТ НАТО – 2016: НОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Метою даної статті є аналіз та визначення нових підходів щодо забезпечення європейської безпеки за результатами саміту НАТО у Варшаві 2016 р. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані висновки полягають в наступному: підходи ЄС та НАТО є важливою стратегічною компонентою процесу подальшого забезпечення європейської безпеки. Актуальним є запровадження нових підходів щодо протидії агресивним діям з боку Російської Федерації, а також її амбіціям щодо відновлення ядерного чинника в зовнішній політиці. Важливим для нашої держави є спільний підхід щодо підтримки зусиль України у боротьбі проти російської агресії. Поєднання національного та євроатлантичного підходів в перспективі може позитивним чином позначитись на врегулюванні ситуації на сході. За умови успішного втілення в життя спільних підходів, система європейської безпеки зможе не тільки адекватно і своєчасно реагувати на зовнішні та внутрішні небезпеки, але і стане більш спроможною до виконання нових функцій та завдань.

Ключові слова: підходи, європейська безпека, Європейський Союз, НАТО, співробітництво, виклики, загрози.

Основною проблемою, яку досліджує автор в даній статті, – є визначення нових підходів до забезпечення європейської безпеки за результатами Варшавського саміту НАТО. Такими, які раніше не були достатнім чином обгрунтовані, видаються наступні аспекти: аналіз головних підсумкових положень Саміту, оцінка заяв, які були зроблені під час Саміту, визначення спільних позицій Європейського Союзу та НАТО щодо ключових питань безпеки та оборони, визначення нових підходів щодо забезпечення європейської безпеки.

В статті автором були використані, переважним чином, матеріали зарубіжних ЗМІ, а також веб-сайтів Організації Північноатлантичного договору, Британського Королівського інституту міжнародних справ, Делегації Європейського Союзу в Туреччині. Це дало змогу автору більш детально проаналізувати підсумкові документи Саміту, визначити пріоритетні напрями подальшого співробітництва НАТО з ЄС, проаналізувати найголовніші аспекти двосторонніх відносин і, на підставі цього, визначити нові підходи щодо забезпечення європейської безпеки.